

Підлужна О. Б., канд.геогр. наук., доцентка

email. ogreskiv@gmail.com

ORCID iD: 0000-0002-3231-6400

ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Досліджено теоретико-методичні засади сталого розвитку ринку туристичних послуг України, проаналізовано поняття «розвиток», «сталий розвиток», «ринок туристичних послуг», «сталий туризм». За даними дослідження нами виділено чотири підходи до сутності поняття «сталий розвиток»: системно-комплексний підхід; відтворювально-еволюційний; інтеграційний та функціональний. Висвітлено принципи, показники результативності та механізми забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг, які включають соціальну, екологічну, економічну, організаційну, інформаційну та фінансову складову що дозволить спрогнозувати успішну реалізацію комплексу заходів, що ґрунтуються на результатах діагностики та плануванні розвитку галузі. Обґрунтовані пріоритетні напрями реалізації механізму забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг, а саме: економічний, екологічний та соціальний, де встановлено, що дані напрями слугують посиленню координації дій суб'єктів управління ринком з різних ланок, зокрема: органів державної влади, підприємств неурядових структур та окремих суб'єктів.

Ключові слова: розвиток, сталий розвиток, ринок туристичних послуг, сталий туризм.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день актуальним залишається питання сталого розвитку туризму. Туристична сфера поєднує екологічну, соціальну, економічну та політичну складові сталого розвитку, сприяючи соціальному благополуччю та економічному зростанню, збереженню та охороні навколишнього середовища. Під час війни постраждала туристична галузь, а на півдні та сході знищено всі досягнення щодо сталого розвитку, тому на сьогоднішній день концепція сталого розвитку туризму України потребує відновлення туристичної інфраструктури, формування нового сегмента ринку праці та нова система

державного регулювання туристичної діяльності відповідно до концепції сталого зростання в період післявоєнної відбудови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження теорії сталого розвитку здійснили такі вчені, як В. Барабанова, С. Бобильова, В. Вакуленко, Д. Зеркалов, Т. Кожухова, К. Кролл, Н. Лохман, М. Райзан, С. Судомир, М. Судомир, П. Каблук, К. Фольке та інші. Теоретичним та практичним аспектам розвитку національного ринку туристичних послуг України присвячені дослідження наступних науковців: М. Біржакова, С. Ванхулла, А. Грищук, С. Дем'яненко, О. Дуровича, В. Кияка, А. Мазаракі, О. Макари, Н. Раскіна, І. Труніної, Кошкалди І. [1-29] та інших. Незважаючи на велику кількість наукових праць пов'язаних із питаннями сталого розвитку, все ж таки недостатньо уваги приділено обґрунтуванню механізмів забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг.

Формулювання цілей статті. Поглиблення теоретико-методичних основ дослідження сталого розвитку та механізмів забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досліджуючи теоретико-методичні засади сталого розвитку ринку туристичних послуг України, проаналізуємо поняття «розвиток», «сталий розвиток», «ринок туристичних послуг», «сталий туризм».

Наукове трактування поняття «розвиток» є досить різноманітним. Разом з тим єдиного трактування щодо поняття розвитку немає. Детальне ознайомлення науковців щодо розкриття сутності поняття "розвиток" дає нам підставу стверджувати, що назване поняття за формою зводиться до незворотності та закономірності в поведінці змін у системах і підсистемах за якісними ознаками. При цьому окремими авторами робиться акцент на необхідності забезпечення системно-комплексної збалансованості усіх елементів системи в процесі розвитку [12,20,24,28]. Ми підтримуємо позицію авторів, які обґрунтували підходи до розкриття сутності понять "розвиток", через процес накопичення і реалізації потенціалу економіки; процес трансформації стану; суб'єктів інновації: саморозвиток або централізований підхід до розробки концепції розвитку; процес спрямованих на удосконалення дій; процес створення нового [12]. На нашу думку найбільш вдало розкриває поняття «розвиток» професор Судомир С.М., як якісно-динамічний, прогресивно-змінюючий процес в організації та менеджменту як системних цілісностей, спрямованих на підвищення рівня і якості життя людей, стратегічної конкурентоспроможності суб'єктів діяльності [6].

Що стосується трактування поняття «сталий розвиток» є досить широким і неоднозначним. Разом з тим єдиного трактування сталого розвитку немає. Погляди на зміст поняття «сталий розвиток» можна розглянути в рамках кількох наукових підходів, а саме: комплексного, відтворювально-еволюційного, інтеграційного, функціонального. Зокрема, комплексного підходу притримується С.В. Мочерний та Я.С.Ларіна, які розглядають «сталий розвиток» через запропоновану світовим співтовариством, уточнювану та поглиблювану сучасну концепцію бажаного суспільного розвитку, що ґрунтується на стратегії оптимізації всієї діяльності людства (передусім економічної) в його взаємодії з довкіллям [2]. Б.М. Данилишин та Л.Б. Шостак дотримуються відтворювально-еволюційного підходу, де «сталий розвиток» на їх думку це відносини в суспільному виробництві, завдяки яким досягаються оптимальні пропорції нормалізації якісного стану середовища, економічного зростання і зростання духовних і матеріальних потреб людей [3]. Представники інтеграційного підходу розглядають «сталий розвиток» як баланс і інтеграцію між економічними, екологічними і соціальними потребами людства, з одного боку, і здатністю земних ресурсів і екосистеми задовольняти нинішні та й майбутні потреби – з іншого [4]. Згідно функціонального підходу «сталий розвиток» це режим функціонування регіональної системи, який орієнтований на позитивну динаміку параметрів добробуту населення, забезпечену стійким, збалансованим відтворенням соціального, виробничого, фінансового, ресурсного і екологічного потенціалів території. Слід підтримати позицію Гудзинського О. Д., який при розгляді «сталого розвитку» притримується системно комплексного підходу, де «сталий розвиток» професор розглядає як розвиток що спирається на принцип рівноправних можливостей справедливого задоволення естетичних, духовних та економічних потреб людини, що реалізується шляхом гуманітаризації, екологізації, біологізації і соціалізації аграрного виробництва, збереження і передачі коду поколінь, гармонізації співіснування людини і природи [5]. При цьому підтримуємо автора Судомир М.Р., що акцент потрібно робити на пріоритетність цінностей, організаційної культури, культури організації, організаційного клімату, самосвідомості, синергетичного світобачення в розвитку підприємств [9]. Повністю підтримуємо погляди професора Судомир С.М., яка вважає, що основним суб'єктом забезпечення стійкого розвитку підприємств повинна виступати людина з прогресивними цінностями і новою філософією мислення, спрямованими на забезпечення гармонізації інтересів сучасних та майбутніх поколінь через механізми збалансованості екологічних, соціальних, економічних, матеріально-духовних,

інтелектуальних складових системи розвитку [12]. Як вважає професор Судомир С.М., стійкий розвиток, це розвиток що задовольняє матеріально-духовні потреби сьогодення і створює умови для стійкого економічного розвитку в перспективі з врахуванням майбутніх ціннісних орієнтацій через механізми гармонізації людини з природою та у суспільстві [12,14].

Узагальнюючи підходи до визначення сутності поняття «ринку туристичних послуг», слід відмітити, що спільною рисою тлумачень ринку туристичних послуг в рамках структурного підходу є виявлення його елементів (туристичний продукт, економічні відносини в ланцюгу «покупець-продавець-посередник» та інші елементи, відповідно до заданої мети), функціональний підхід (представники: О.О. Колесник, міжнародна асоціація круїзних ліній) акцентує увагу на сферах реалізації головної функції ринку – забезпечення зв'язку між виробниками та споживачами, системний підхід (представники: Л.Ю. Красавцева, Г.О. Горіна) наголошує на взаємопов'язаності елементів мережі, що функціонують в умовах певної направленості, організаційний підхід (представники: В.Г. Герасименко, С.Г. Нездоймінов) підкреслює особливості формування даного ринку, а процесний (представники: С.П. Грабовенська, О. Кирилова) – приділяє увагу процесам перетворення, що на ньому відбуваються в рамках діяльності основних су'б'єктів. Кожний з окремих підходів констатує лише наявність тих чи інших елементів чи зв'язків між ними, не вказуючи на їх якість та мету функціонування. Таким чином, виникає необхідність використання більш широкого поняття, який враховував би всі зазначені вище підходи. Зважаючи на вищезазначене, доцільно визначити ринок туристичних послуг як поліструктурну систему взаємовигідних відносин щодо купівлі-продажу у грошовій формі певного матеріального чи нематеріального блага в сфері туризму, яка заснована на децентралізованому управлінні, безособовому механізмі визначення кількості та ціни.

В рамках дослідження ринку туристичних послуг, необхідно розглянути основні підходи науковців щодо поняття «сталий туризм».

Так, «сталий туризм», розглядається авторами, згідно чотирьох підходів, а саме: як концепція управління, як інструмент екологізації, як стратегія реагування на потреби суспільства, як трансформаційна модель.

Погоджуючись з наявністю тісної кореляції між змістом та значущістю понять «сталий туризм», та «сталий розвиток ринку туристичних послуг» необхідно визначити, що дослідження останнього повинно здійснюватися на основі принципів сталого розвитку, зокрема в туристичній сфері. [7-9] Нами визначені принципи сталого розвитку туризму, які нами сформовані та висвітлені на рис. 1.

Функціонування ринку туристичних послуг на засадах сталого розвитку має за основу не тільки збереження навколишнього середовища та забезпечення охорони туристично-рекреаційних ресурсів, а й економічні вигоди, що безумовно мають отримати виробники туристичних послуг при урахуванні культурною самобутності та національної спадщини туристичної зони, що для туриста є безпосереднім місцем споживання послуги [10-14].

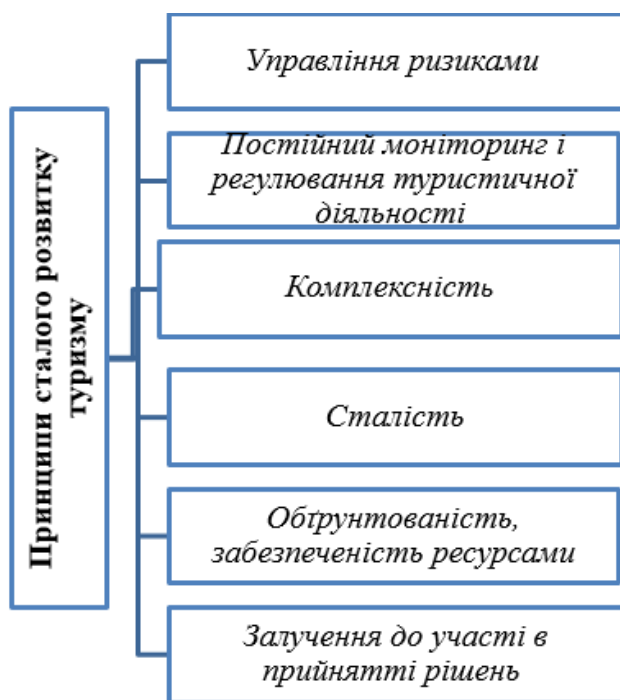

Рис. 1. Принципи сталого розвитку туризму

Одним важливих значень з теоретичної і практичної точок зору є оцінка результативності впровадження сталого туризму має важливе значення з теоретичної і практичної точок зору.

Результативність виступає комплексною категорією, вона виражає міру реалізації цілей соціальної та економічної діяльності. Основні показники результативності представлені на рис. 2. Для оцінки результативності впровадження сталого туризму потрібна відповідна система індикаторів, які здатні попереджати про зміни та стануть підставою для планування. Індикатори можуть відігравати роль сигналів, що дають змогу реагувати на зміну ситуації, критеріїв оцінки ризиків. Основні показники розподілені на чотири розділи. Системна суспільна трансформація вже сьогодні закладає підґрунтя для збалансованого комплексного розвитку підприємств туристичного сектора. Важливе місце в цьому процесі займає формування механізму сталого розвитку ринку туристичних послуг, основними складовими якого стануть забезпечувальні механізми соціально-економічного зростання і екологічного розвитку

(рис.3). В економічній літературі існує кілька підходів до визначення поняття концепції забезпечення сталого розвитку. На основі дослідження встановлено, що дана категорія тісно пов'язана із трактуванням поняття «сталий розвиток» – в залежності від нього дослідниками формуються принципи, умови та інструменти забезпечення сталого розвитку.

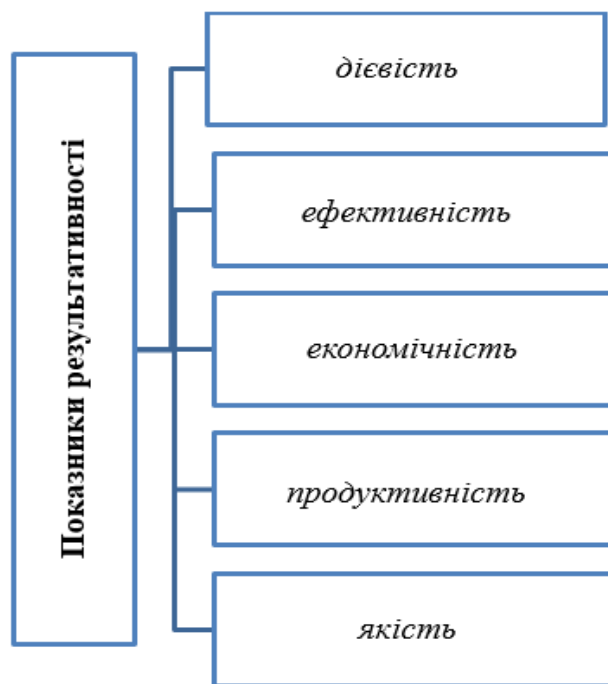

Рис. 2. Показники результативності

Поняття «забезпечення сталого розвитку», розглядаються науковцями, як: механізм державного регулювання (автори наукового підходу: Х.Г. Гальчак, О.К. Гордєєв, О.В. Поплавська та Д.В. Балабанюк); інструментарій забезпечення гармонійного розвитку держави (автори наукового підходу: Л.Г. Мельник, А.М. Вергун та І.О. Тарасенко); концепція природокористування (автори наукового підходу: О. Матвєєва та Е.І. Строгонова). Поняття «забезпечення сталого розвитку» науковці розглядають як: механізм державного регулювання (автори наукового підходу: О. К. Гордєєв [9], Ж. Поплавська [20]) інструментарій забезпечення гармонійного розвитку держави (автори наукового підходу: Л. Г. Мельник [16], А. М. Вергун [7]). Підтримуємо думку науковців О. О. Любіцевої та О. П. Слюсарчук [13, 21], відповідно до якої механізм забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг повинен базуватися на таких напрямках, як економічний, екологічний та соціальний (рис. 4), адже вони слугують посиленню координації дій суб'єктів

управління ринком з різних ланок, зокрема: органів державної влади, підприємств неурядових структур та окремих суб'єктів.

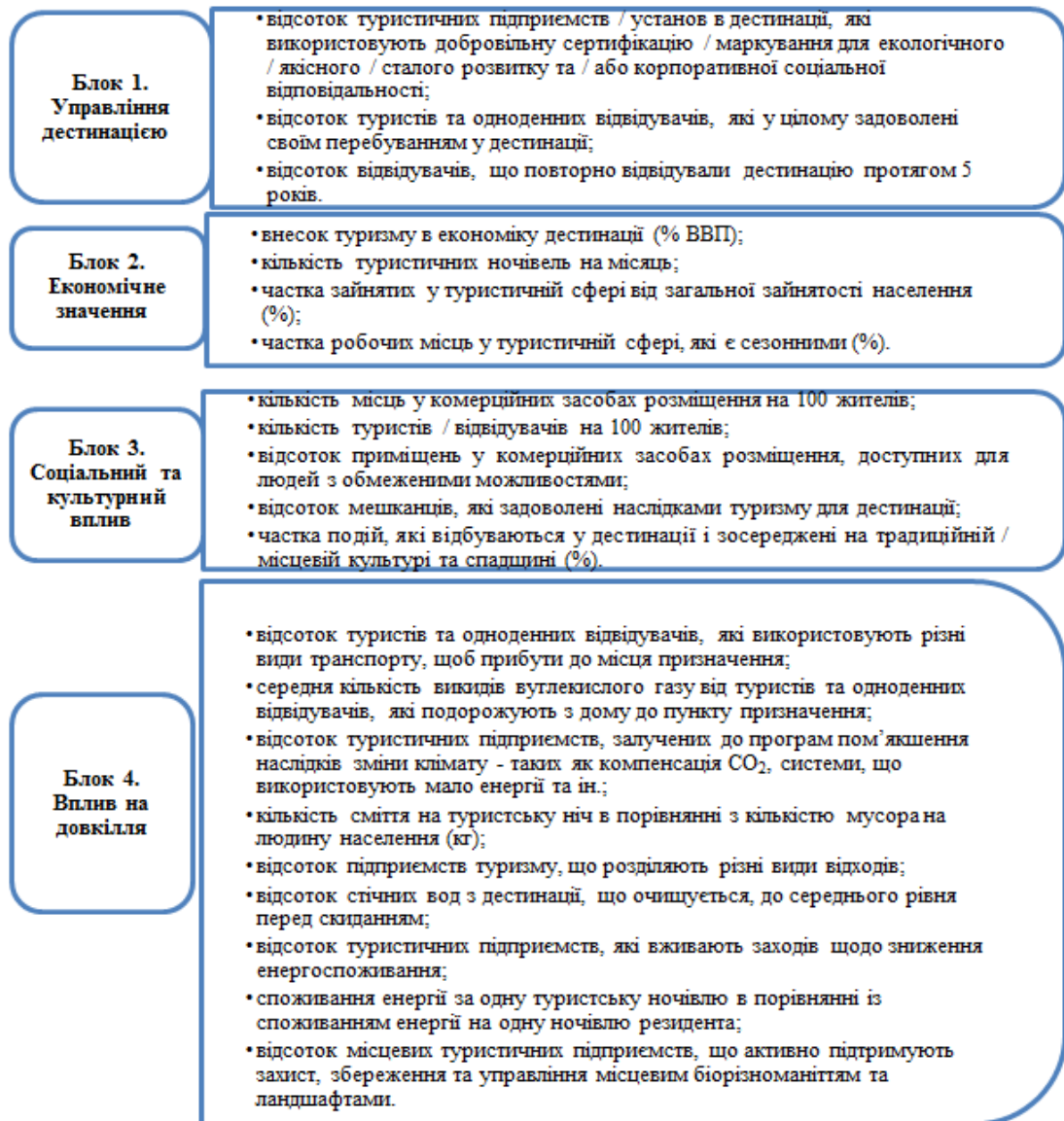

Рис. 3. Система індикаторів оцінки результативності впровадження сталого туризму

Джерело: сформовано автором

Механізм забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг полягає в забезпеченні збалансованого розвитку всіх сфер туристичної діяльності на основі виваженого використання ресурсів для розв'язання екологічних, соціальних та економічних проблем. Водночас особливу увагу потрібно приділяти ефективній роботі всіх туристичних підприємств, вивченню ролі складників управління, особливо застосуванню соціальних гарантів для підвищення якості життя. Концептуальна модель механізму забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг являє собою сукупність інтегрованих компонентів, їх

суттєвих відносин і зв'язків, які відображають основний зміст процесів збалансованого екологічного соціального та економічного розвитку (рис. 5).

Рис. 4 Напрями забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг

Джерело: сформовано автором

В цій моделі наведено пріоритети суб'єктів, що вони застосовують на засадах ринкових інструментів та напрямів ресурсозабезпечення туристичних послуг, які базуються на принципах та індикаторах рівноваги сталого розвитку. На підставі проведеного дослідження ми виділили чотири підходи до сутності поняття «сталий розвиток»: системно-комплексний; відтворювально-еволюційний; інтеграційний та функціональний. Вивчення засад сталого розвитку ринку туристичних послуг дало нам змогу визначити принципи, головні завдання та особливості розвитку. Визначено принципи забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг.

Висновок. Досліджено, що механізм забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг має бути обґрунтований з погляду екологічних, соціальних, правових, економічних, організаційних, інформаційних та фінансових складників. Обґрунтовано пріоритетні напрями реалізації механізму забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг, а саме: економічний, екологічний та соціальний, та встановлено, що ці напрями слугують посиленню координації дій суб'єктів управління ринком з різних ланок, зокрема: органів державної влади, підприємств неурядових структур та окремих суб'єктів.

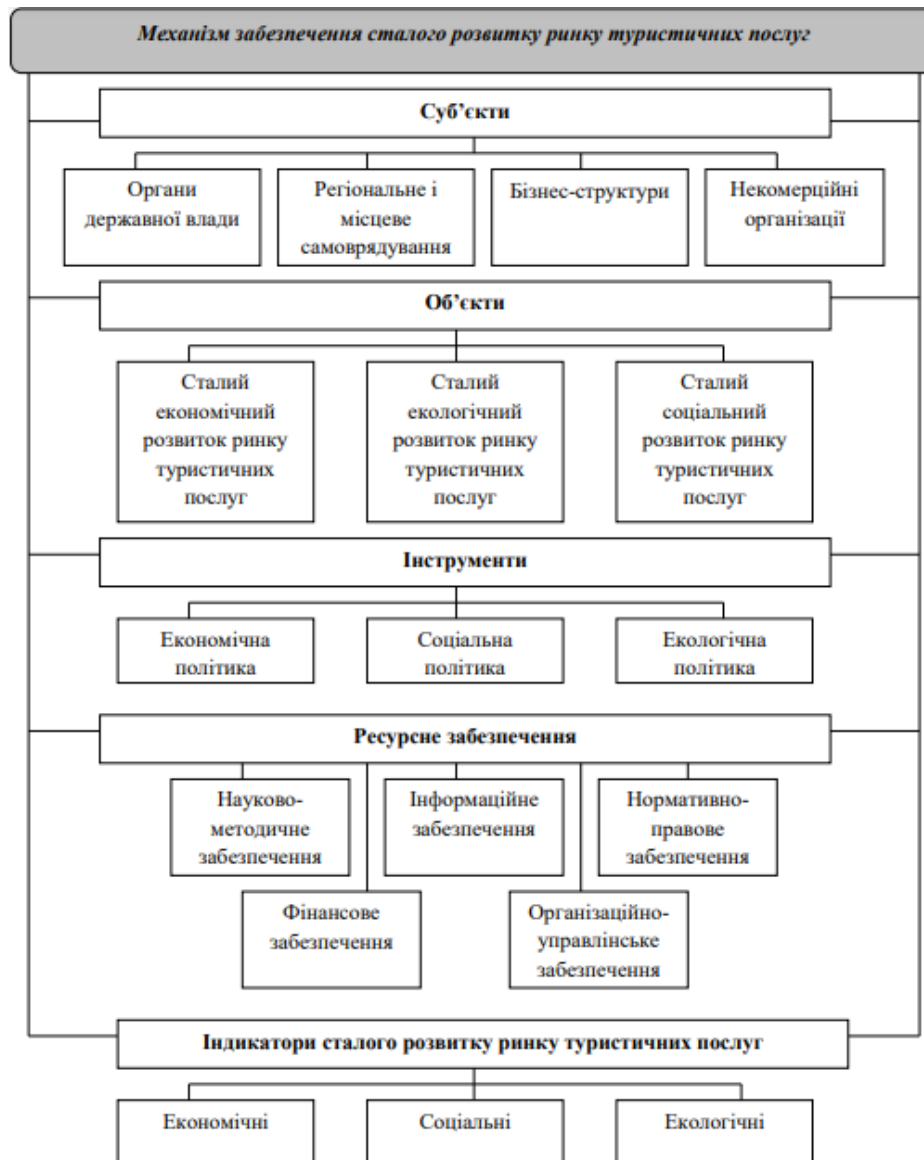

Рис. 5. Концептуальна модель механізму забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг [4]

Список використаних джерел:

1. Hudzynskyi, O. (2017). Theoretical and methodological principles of effective management of enterprise development (monograph). Kyiv: PC "Komprynt". 404 p.
2. Sabluk, P.T., Shpykuliak, O.H., Kurylo, L.I., Malik M.I. et al. (2010), Innovatsiina diialnist v ahrarynii sferi [Innovation activity in agriculture], NNTs IAE, Kiev, Ukraine, 704 p.
3. Sudomyr, S. (2015). Formation of management system for development of agricultural enterprises: theory, methodology (monograph). Kyiv: PC "Komprynt". 469 p.

4. Борблік К.Е. Формування стратегії сталого розвитку ринку туристичних послуг України: дис.....д-р. філософії: Кривий Ріг, 2020. 209 с.
5. Вакуленко В. В. Дослідницькі проєкти у процесах досягнення цілей сталого розвитку: регіональний аспект. Збірник наукових праць НАДУ. Спецвипуск/2020. С. 48-52.
6. Ватченко О. Б., Ільченко В. М. Механізм забезпечення сталого розвитку регіонів України. *Науковий вісн. НЛТУ: зб. наук.-техн. пр.* Львів: РВВ НЛТУ України, 2011. С. 205–212.
7. Вергун А. М., Тарасенко. Концепція сталого розвитку в умовах глобалізації. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. 2014. № 2 (76). С. 207-218.
8. Герасименко В. Г. Концепція сталого розвитку туризму: етапи становлення і сучасний зміст.. наук. праць “Туристична освіта в Україні: проблеми і перспективи”. 2007. Вип. 1. С. 17-23.
9. Гордєєв О. К. Механізми забезпечення сталого розвитку територіальної громади: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.04. Одеса, 2014. 200 с.
10. Грабовенська С. П. Конкурентоспроможність територіальних ринків туристичних послуг в Україні: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.03 / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2017. 199 с
11. Данилишин Б. М., Шостак Л. Б. Стійкий розвиток в системі природних обмежень. К.: СОПС України НАНУ. 1999. 367 с. Т. 3. 524 с.
12. Красавцева Л. Ю. До питання про якість екологічного туризму/Л. Ю. Красавцева // *Інвестиції: практика та досвід*, 2016,N № 20.- С.89-92.
13. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). Київ: Альтпрес, 2002. 436 с.
14. Малік М.Й., Хвесик М.А., Сталий розвиток сільських територій на засадах регіонального природокористування та еколого-безпечного агропромислового виробництва. *Економіка АПК*. 2010. № 5. С. 3-12.
15. Мелько Л. Ф. Вчені записки Університету «КРОК». 2017. Випуск 48. С. 190-196.
16. Мельник, Л.Г. Основи стійкого розвитку [Текст] : посібник. Суми : Університетська книга, 2006. 383 с.
17. Мочерний С. В. Економічний енциклопедичний словник. Львів: Світ, 2005. 616 с.

18. Наукові основи і стратегічні пріоритети сталого розвитку сільських територій України / Гадзало Я. М., Жук В. М., Могилова М. М. та ін. ; за ред. Я. М. Гадзала. К.: ННЦ ІАЕ, 2019. 40 с
19. Пономарьова М. С. Роль менеджменту спортивно-оздоровчого як інструменту конкурентоприможності розвинутої туристичної інфраструктури *Напрями модернізації фінансово-економічної системи держави, регіонів, підприємств, організацій: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. м. Вінниця. Т. 1* С. 127-130.
20. Поплавська Ж., В. Поплавський. Як дорости Україні до сталого розвитку? Вісник Національної академії наук України. 2007. № 9. С. 8-14. -Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2007_9_2
21. Слюсарчук О. П. Застосування принципів сталого розвитку в державному управлінні рекреаційно-туристичною сферою. *Державне управління: теорія та практика*. 2014. № 2. С. 27–33.
22. Стегней М. І. Сталий розвиток сільських територій в умовах децентралізації: від теорії до практики : монографія. Миколаїв : ФОП Швець В.Д., 2014. 484 с.
23. Судомир М. Р. Організаційно-економічний механізм стійкості функціонування сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 14. Частина 4. 2015. С. 91-94. URL: http://ej.kherson.ua/journal/economic_14/148.pdf
24. Судомир С. М. Методологія формування результативного портфеля стратегій розвитку сільськогосподарських підприємств на синергетичних засадах. *Агросвіт*. 2022. № 4. С. 3–8
25. Судомир С. М. Стійкий розвиток як складова потенціалу підприємства. *Інноваційна економіка*. 2008 [9]. № 3. С. 73 – 75.
26. Судомир С. М. Стратегія розвитку підприємств та її цільова спрямованість. *Інноваційна економіка: наук. журн*. 2011. № 21. С. 67–69.
27. Герчанівська С. В. Стратегічне управління розвитком підприємства. *Агросвіт*. 2011. № 13/14. С. 33–35.
28. Філіпенко А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність. Київ: Знання, 2007. 670 с.
29. Кошкалда І.В., Безугла Л.С. Формування привабливості екотуристичних територій та самозайнятості населення Дніпропетровської області. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2020. Випуск 6 (146). С. 17-22.
30. Кошкалда І.В., Безугла Л.С. Вплив інструментів державного регулювання на розвиток екотуристичної дестинації. Український журнал прикладної економіки. 2020. Том 5. № 3. С. 311-319

References

1. Hudzynskiy, O. (2017). Theoretical and methodological principles of effective management of enterprise development (monograph). Kyiv: PC "Komprynt". 404 p.
2. Sabluk, P.T., Shpykuliak, O.H., Kurylo, L.I., Malik M.I. et al. (2010), Innovatsiina diialnist v ahrarynii sferi [Innovation activity in agriculture], NNTs IAE, Kiev, Ukraine, 704 p.
3. Sudomyr, S. (2015). Formation of management system for development of agricultural enterprises: theory, methodology (monograph). Kyiv: PC "Komprynt". 469 p.
4. Borblik K.E. Formuvannya stratehiyi staloho rozvytku rynku turystychnykh posluh Ukrayiny: dys.....d-r. filosofiyi: Kryvyy Rih, 2020. 209 s.
5. Vakulenko V. V. Doslidnyts'ki proyekty u protsesakh dosyahnennya tsiley staloho rozvytku: rehional'nyy aspekt. Zbirnyk naukovykh prats' NADU. Spetsvypusk/2020. S. 48-52.
6. Vatchenko O. B., Il'chenko V. M. Mekhanizm zabezpechennya staloho rozvytku rehioniv Ukrayiny. Naukovyy visn. NLTU: zb. nauk.-tekhn. pr. L'viv: RVV NLTU Ukrayiny, 2011. S. 205–212.
7. Verhun A. M., Tarasenko. Kontsepsiya staloho rozvytku v umovakh hlobalizatsiyi. Visnyk Kyyivs'koho natsional'noho universytetu tekhnolohiy ta dyzaynu. 2014. № 2 (76). С. 207-218.
8. Herasymenko V. H. Kontsepsiya staloho rozvytku turyzmu: etapy stanovlennya i suchasnyy zmist.. nauk. prats' "Turystychna osvita v Ukrayini: problemy i perspektyvy". 2007. Vyp. 1. S. 17-23.
9. Hordyeyev O. K. Mekhanizmy zabezpechennya staloho rozvytku terytorial'noyi hromady: dys. ... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.04. Odesa, 2014. 200 s.
10. Hrabovens'ka S. P. Konkurentospromozhnist' terytorial'nykh rynkiv turystychnykh posluh v Ukrayini: dys. ... kand. ekon. nauk: spets. 08.00.03 / L'viv. nats. un-t im. Ivana Franka. L'viv, 2017. 199 s
11. Danylyshyn B. M., Shostak L. B. Stiykyy rozvytok v systemi pryrodnykh obmezhen'. K.: SOPS Ukrayiny NANU. 1999. 367 s. T. 3. 524 s.
12. Krasavtseva L. YU. Do pytannya pro yakist' ekolohichnoho turyzmu/L. YU. Krasavtseva // Investytsiyi: praktyka ta dosvid, 2016,N № 20.- S.89-92.
13. Lyubitseva O. O. Rynok turystychnykh posluh (heoprostorovi aspekty). Kyyiv: Al'tpres, 2002. 436 s. 14. Malik M.Y., Khvesyuk M.A., Stalyy rozvytok sil's'kykh terytoriy na zasadakh rehional'noho pryrodokorystuvannya ta ekoloho bezpechnoho ahropromyslovoho vyrobnytstva. Ekonomika APK. 2010. № 5. S. 3-12.

15. Mel'ko L. F. Vcheni zapysky Universytetu «KROK». 2017. Vypusk 48. S. 190-196.
16. Mel'nyk, L.H. Osnovy stiykoho rozvytku [Tekst] : posibnyk. Sumy : Universytet's'ka knyha, 2006. 383 s.
17. Mochernyy S. V. Ekonomichnyy entsyklopedychnyy slovnyk. L'viv: Svit, 2005. 616 c.
18. Naukovi osnovy i stratehichni priorityety staloho rozvytku sil's'kykh terytoriy Ukrayiny / Hadzalo YA. M., Zhuk V. M., Mohylova M. M. ta in. ; za red. YA. M. Hadzala. K.: NNTS IAE, 2019. 40 s
19. Ponomar'ova M. S. Rol' menedzhmentu sportyvno-ozdorovchoho yak ynstrumentu konkurentopromozhnosti rozvynutoyi turystychnoyi infrastruktury Napryamy modernizatsiyi finansovo-ekonomichnoyi systemy derzhavy, rehioniv, pidpryyemstv, orhanizatsiy: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. m. Vinnytsya. T. 1 S. 127-130.
20. Poplavs'ka ZH., V. Poplavs'kyy. Yak dorosty Ukrayini do staloho rozvytku? Visnyk Natsional'noyi akademiyi nauk Ukrayiny. 2007. № 9. S. 8-14. -Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2007_9_2
21. Slyusarchuk O. P. Zastosuvannya pryntsyviv staloho rozvytku v derzhavnomu upravlinni rekreatsinyo-turystychnoyu sferoyu. Derzhavne upravlinnya: teoriya ta praktyka. 2014. № 2. S. 27–33.
22. Stehney M. I. Stalyy rozvytok sil's'kykh terytoriy v umovakh detsentralizatsiyi: vid teorii do praktyky : monohrafiya. Mykolayiv : FOP Shvets' V.D., 2014. 484 s.
23. Sudomyr M. R. Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm stiykosti funktsionuvannya sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstv. Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Vypusk 14. Chastyna 4. 2015. C. 91-94. URL: http://ej.kherson.ua/journal/economic_14/148.pdf
24. Sudomyr S. M. Metodolohiya formuvannya rezul'tatyvnoho portfelya stratehiy rozvytku sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstv na synerhetychnykh zasadakh. Ahrosvit. 2022. № 4. S. 3–8
25. Sudomyr S. M. Stiykyy rozvytok yak skladova potentsialu pidpryyemstva. Innovatsiyna ekonomika. 2008 [9]. № 3. S. 73 – 75.
26. Sudomyr S. M. Stratehiya rozvytku pidpryyemstv ta yiyi tsil'ova spryamovanist'. Innovatsiyna ekonomika: nauk. zhurn. 2011. № 21. S. 67–69.
27. Herchanivs'ka S. V. Stratehichne upravlinnya rozvytkom pidpryyemstva. Ahrosvit. 2011. № 13/14. S. 33–35. 28. Filipenko A. S. Hlobal'ni formy ekonomichnoho rozvytku: istoriya i suchasnist'. Kyiv: Znannya, 2007. 670
28. Koshkalda I.V., Bezuhla L.S. Formuvannya pryvablyvosti ekoturystychnykh terytoriy ta samozaynyatosti naseleння Dnipropetrovs'koyi

oblasti. Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny. 2020. Vypusk 6 (146). S. 17-22.

29. Koshkalda I.V., Bezuhla L.S. Vplyv instrumentiv derzhavnoho rehulyuvannya na rozvytok ekoturystychnoyi destynatsiyi. Ukrayins'kyy zhurnal prykladnoyi ekonomiky. 2020. Tom 5. № 3. S. 311-31

Pidluzhna O. Theoretical and methodological principles of sustainable research development of the tourist services market of Ukraine. The theoretical and methodological principles of sustainable development of the market of tourist services of Ukraine are investigated, the concepts of "development," "sustainable development," "market of tourist services," "sustainable tourism" are analyzed. According to the research, we have identified four approaches to the essence of the concept of "sustainable development": a system-integrated approach; reproductively evolutionary; integration and functional. The principles, performance indicators and mechanisms for ensuring the sustainable development of the tourism market, which include social, environmental, economic, organizational, informational and financial components, are highlighted, which will predict the successful implementation of a set of measures based on the results of diagnostics and planning the development of the industry. The priority directions of implementation of the mechanism for ensuring the sustainable development of the tourist services market, namely: economic, environmental and social, where it is established that these directions serve to strengthen the coordination of actions of market management entities from different links, in particular: public authorities, enterprises of non-governmental structures and individual entities, have been substantiated.

Keywords: development, sustainable development, market of tourist services, sustainable tourism.

Стаття надійшла до редакції: 11.05.2024р.